

LLUNY DE LES TRINXERES

Xavier
Theros

Un grup de dones davant una fleca el 1918, durant la coneguda com la *vaga de dones*. Josep Maria Sagarra

La neutralitat espanyola durant la Primera Guerra Mundial va empobrir molta gent. Mentre les indústries produïen sense aturador per a tots dos bàndols i els empresaris s'enriquien, els treballadors veien com s'encarien els lloguers i com s'apujaven els preus de les matèries bàsiques. Primer el carbó, després el pa, i al final els més pobres ja no podien menjar ni escalfar-se, en aquell gener glaçat del 1918. Desesperades, moltes mestresses de casa es van concentrar davant l'ajuntament, a protestar. Tres dies després, van abandonar els seus llocs de treball i van atacar sales de festes, locals nocturns i prostíbuls, on es divertia l'alta societat dels especuladors. Ròmul Brotons ho descriu com la "ira femenina", en el seu últim llibre, *La ciutat neutral* (1911-1920), editat per l'editorial Albertí i l'Ajuntament de Barcelona.

El dia 15 de gener, les protestes es van generalitzar amb la incorporació de grups de dones procedents de Sants, Hostafrancs i Gràcia, que s'havien negat a agafar el tramvia, i es desplaçaven a peu cap al centre. *La Vanguardia* va publicar la notícia d'una núvia, acabada de casar a l'església de Betlem, que es va afegir a la manifestació amb el seu vestit blanc i el ram. Aquell dia es van assaltar fleques i botigues de queviures. I l'endemà va començar una vaga de dones, que es van enfrontar al carrer amb les forces de seguretat. Com recorda Brotons, el dia 17 a la tarda una comissió "va organitzar un míting al solar on hi havia hagut el globus captiu, al Saló de Sant Joan, on es va prohibir estrictament l'entrada d'homes". Només quan els assalts van començar a arribar als mercats va intervenir el governador civil, el marquès de Pilares, que va publicar un ban en què no oferia cap solució a la gana i el fred. Una intervenció que no va satisfer ningú.

Estat de guerra

El 23 de gener l'activista Lola Ferré va fer un míting en un solar al costat de la Monumental. La policia va provar de detenir-la allà mateix, però una multitud femenina ho va impedir. L'endemà la vaga ja es va expandir per l'Hospitalet i Badalona. Finalment, el govern va declarar l'estat de guerra, el marquès va dimitir i l'exèrcit va imposar una normalitat que, només un any més tard, esclataria amb la vaga de la Canadencia, que va significar l'aprovació de la jornada laboral de vuit hores.

La ciutat neutral va veure l'esclat del feminisme i del moviment obrer, barrejats entre

espies estrangers, artistes d'avantguarda refugiats, desertors de tots els exèrcits i cupletistes d'un Paral·lel que es convertia en l'avinguda de moda. Va veure l'aparició de l'esport i del turisme, dels grans magatzems i els primers viatges en avió. Van ser anys de rabiüda modernitat, de cabarets i parcs d'atraccions. Arribava la llum elèctrica i els automòbils, les presses, la velocitat. I, l'estiu de 1914, una allau d'emigrants espanyols que fugien de França per por a la guerra. Aquella ciutat portuària que exportava armes, aliments i uniformes va començar a domesticar la maleïda muntanya de Montjuïc, i va construir un port franc. Fins i tot va edificar un

Museu de la Guerra, situat al Tibidabo, on els barcelonins podien experimentar sense perill les emocions del gran conflicte, passejant entre trinxeres i canons de cartró pedra.

A Barcelona, la guerra va començar amb una gran epidèmia de tifus, i es va acabar amb la pandèmia de grip espanyola. En aquell temps la ciutat es va estremir amb la revolució soviètica, amb la gran vaga revolucionària del 1917 i amb el conflicte de la Canadencia. Per acabar la dècada amb l'assassinat de Francesc Layret, una de les primeres víctimes del que seria conegut posteriorment com el pistolisme. Deu anys apassionants, que semblen una novel·la. ●